

підвищенню загальної та мовної культури майбутніх фахівців харчової промисловості, вихованню культури мовлення студентів як носіїв української мови та майбутніх представників еліти інженерних спеціальностей.

Список використаних джерел:

1. Зубков М. Сучасне українське ділове мовлення. – Х.: Торсінг, 2001. – 384 с.
2. Корж А. В. Українська мова професійного спрямування: Навчальний посібник. – К.: Правова єдність, 2009. – 296 с.
3. Мозговий В. І. Українська мова у професійному спілкуванні: Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 592 с.
4. Плотницька І. М. Ділова українська мова: Навчальний посібник. – К.: Міленіум, 2003. – 254 с.
5. Шевчук С. В. Українське ділове мовлення: Навчальний посібник. – К.: Літера ЛТД, 2002. – 480 с.

Проскуріна Т.В.

старший викладач,

Харківський інститут фінансів

Київського національного торговельно-економічного університету

СЕЦЕСІЯ ЯК ЕСТЕТИЧНА МОДЕЛЬ ЗОБРАЖЕННЯ СВІТУ В ПРОЗІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

Еволюція літературної парадигми будь-якої доби завжди позначена перехідними етапами, апробуванням тих чи інших стилів та напрямів, розмаїттям нових художніх моделей і культурних смислів, розмежуванням традиційного і новітнього. Філософсько-естетичні пошуки кінця ХІХ – початку ХХ століття викликали до життя сецесію – модерний стиль зламу століть. За словниковою дефініцією, сецесія (лат. *secessio*, від *sedeco*: відокремлююсь) – термін на позначення специфічного, перехідного етапу в мистецтві – авангардний мистецький рух, відомий також як Арт Нуво, Югендстіль, модернізм, спрямований проти академізму та історизму [11].

Актуальність досліджуваного феномену полягає насамперед у тому, що він виник і знайшов своє вираження в архітектурі, декоративно-ужитковому та орнаментальному мистецтві, проте згодом був перенесений на літературний ґрунт, набувши специфічних рис національної ментальності й фантастично-міфологічних смислів.

Дослідження сецесії в літературі як поліваріантної моделі художньої творчості передусім представлене працями Я. Поліщука [8; 9; 10], який визначив такі найтипівіші її властивості: індивідуалізм, естетизм, символізм, катастрофічність, приреченість, відчуженість, ігрова домінанта, що надають творам багатозначності інтерпретаційних можливостей. Філософські, психологічні, аксіологічні, культурологічні, національні чинники формування

інтегративного простору сецесії знайшли своє висвітлення в публікаціях Ю. Бірюльова, М. Ільницького, Ю. Коваліва, А. Матусяк, інших [1; 4; 5; 12].

Сецесійна ситуація, інтерпретована в художній творчості, завжди пов'язана з есхатологічним пророцтвом кінця світу, критичним станом межі буття, конфліктом між добром і злом. У нові часи словом «сецесія» традиційно позначають початок визнання й утвердження дискурсу модернізму наприкінці ХІХ століття. Ранньомодерністська практика окресленого періоду характеризується синкретизмом напрямів, течій, стилів, тенденцій: неоромантизм, імпресіонізм, символізм, експресіонізм на основі таких рис, як: суб'єктивізм, активність, самодостатність, орієнтація на вольове, діяльне начало. Специфіку раннього слов'янського модернізму насамперед пов'язують з поняттям «неоромантизм». Т. Гундорова вживає його для позначення «явищ перехідного характеру – від реалізму до модернізму, від натуралізму до символізму, від декадентства до символізму, від символізму до нового реалізму тощо» [2, с. 14].

Українська література доби раннього модернізму продемонструвала синтез та взаємопроникнення національного і європейського векторів, що знайшло яскраве відображення у творчості Лесі Українки. Прозовий доробок мисткині являє собою поліструктуру, яка складається з окремих елементів (новел, оповідань, нарисів, образків, силуетів, спогадів), що інтегрують між собою і в сукупності породжують нові смисли та інтерпретаційні моделі. Модерна техніка оповіді письменниці зумовила мозаїчність, фрагментарність, уривчастість, незавершеність, недомовленість її прозових творів («Святий вечір», «Ein Brief ins Weite», «Мгновение», «Екбаль-ганем» «Чотири казки зеленого шуму», інші).

Синкретичність художнього світу прози Лесі Українки пов'язана з дифузиею елементів різних літературних жанрів і напрямів. «Одною ідеєю охоплює вона смерть і життя, теперішність і вічність, можливе і неможливе, правду й брехню, ненависть і любов, чесноту і гріх, жадобу крові і милосердя, звичайних людей і святих, Бога й потвору» [3, с. 23].

Еволюціонувавши від реалістичного зображення з елементами етнографізму («Така її доля», «Спогад», «Весняні співи») до модерної техніки («Примара», «Над морем», «Місто смутку», «Екбаль-ганем»), письменниця намагалася опосередковано передати власні духовні інтенції. Відбувається активізація всіх засобів опосередкованого самовираження авторського «Я», коли «для прози характерні пошуки актуалізації лірики, а для поезії – активне вторгнення засобів епічного і драматичного тощо» [6, с. 9].

Проза Лесі Українки своєю тематикою й стилістичними особливостями була тісно пов'язана з її лірикою і драматичними поемами – на цьому неодноразово наголошували дослідники творчості мисткині («Місто смутку» – «Блакитна троянда», «Примара» – «Три хвили», «Я знаю, так, се хворії примари...»); простежуються культурологічні зв'язки з міфологією, філософією, релігією, творами інших письменників – ремінісценції, алюзії («Школа» співзвучна з творами Панаса Мирного, І. Франка, Олени Пчілки,

Дніпрової Чайки, А. Тесленка, Б. Грінченка, С. Васильченка; «Голосні струни» – з Євангеліє та «Комедією» Данте Аліг'єрі). Утім, світ образів Лесі Українки випередив свій час, їй удалося дистанціюватися від чужих впливів і наслідувань, знайшовши власний шлях прозаїка й оригінальні засоби художньо стилістичного вираження авторського «Я».

Список використаних джерел:

1. Бірюльов Ю. О. Мистецтво львівської сецесії / Ю. О. Бірюльов. – Вид-во «Центр Європи», 2005. – 184 с.
2. Гундорова Т. ПроЯвлення Слова. Дискурсія раннього українського модернізму: постмодерна інтерпретація / Т. Гундорова. – Львів: Літопис: Львів. Держ. ун-т. Центр гуманітарних досліджень, 1997. – 556 с.
3. Донцов Д. Поетика українського рісорджіменту (Леся Українка). – Львів: Вид-во Донцових, д-ня Наукового тов-ва ім. Шевченка, 1922. – 35 с.
4. Ільницький М. У руслі сецесійности (Синтез мистецтв у новелістиці Михайла Яцкова) / М. Поліщук // Записки Наукового товариства імені Шевченка. – Том CCLVII. Праці Філологічної секції. – Львів, 2009. – С. 147-174.
5. Ковалів, Ю. І. Історія української літератури: кінець ХІХ – поч. ХХІ ст. [текст] : підручник : [затв. МОН молоді спорту України як підручник для студ. внз] : у 10 т. Т. 1: у пошуках іманентного сенсу / Юрій Ковалів. – К. : Академія, 2013. – 512 с.
6. Моклиця М. Модернізм у творчості письменників ХХ століття / М. Моклиця. – Луцьк: РВВ «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 1999. – Ч. 2: Зарубіжна література: Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти. – 1999. – 181 с.
7. Українка Леся. Вибрані твори / Вступ. стаття та ред. П. Одарченка. – К.: Рух, 1930. – С. 13.
8. Поліщук Я. Експлікація міфу в естетиці раннього модернізму / Я. Поліщук // Актуальні проблеми сучасної філології. Літературознавство: Зб. наук. праць. – Вип. IV. – Рівне: РДПІ, 1999. – С. 15-30
9. Поліщук Я. Міфологічний горизонт українського модернізму : монографія / Я. Поліщук. – Івано-Франківськ : Лілея – НВ, 2002. – 392 с.
10. Поліщук Я. Сецесія : стиль парадоксів / Я. Поліщук // Слово і час. – 2000. – № 4. – С. 37–44.
11. УСЕ (Універсальний словник-енциклопедія). Що таке сецесія. – Режим доступу : <http://slovopedia.org.ua/29/53409/20463.html>
12. Matusiak A. W kręgu secesji ukraińskiej: Wybrane problemy twórczości pisarzy «Młodej Muzy». Wrocław, 2006.